

פרשת פקודי - הרב ברוך רוזנבלום שנת תשע"ד.

פרשת השבוע שנקרא בע"ה בשבת זו, פרשת פקודי. מסיימים בס"ד את חומש שמות.

פותחת הפרשה {לח, כא} אלה פקודי המשכן משכן העדת אשר פקד על פי משה עבדת הלוים ביד איתמר בן אהרן הכהן {כב} ובצלאל בן אוּרִי בן חור למטה יהודה עשה את כל אשר צוה ה' את משה {כג} ואתו אהליאב בן אחיסמך למטה דן חרש וחשב ורקם בתכלת ובארגמן ובתולעת השני ובשש.

התורה מדגישה כאן, את שמותם של ארבעה אנשים שעסקו במלאכת המשכן: משה, איתמר בן אהרן הכהן, בצלאל בן אוּרִי בן חור, אהליאב בן אחיסמך.

שאלת השאלה - לאהרן היו ג' בנים לפני איתמר (נדב, אביהוא, אלעזר), מה פתאום נבחר דוקא איתמר לעשות את החשבון למלאכת המשכן?

כותב המלבי"ם - אלה פקודי המשכן. כבר בארתי {ש"ב כד} שיש הבדל בין מספר ובין מפקד. שמספר הוא המספר הפרטי ומפקד הוא סיכום הכולל, והנה בעת מסר את הנדבות אל יד עושי המלאכה בודאי ספרו את הפרטים, למשל לאומן פלוני ניתן כך וכך זהב, כך וכך תכלת וכדומה. וכ"א רשם לו את הכלים אשר עשה ממנו. וכ"ז נעשה בהשגחת בצלאל ואהליאב שהיו משגיחים עליהם. ועתה צוה משה שיעשו מן המספרים הפרטים סיכום הכולל, שזה קורא פקודי המשכן. והפירוש הוא כמ"ש מהרי"א (אברבנאל), שמודיע : א) מי הוא המצוה לעשות חשבון. אמר אשר פקד ע"פ משה, שהנס שכתוב ולא יחשבו את האנשים העושים במלאכה, בא ע"ז צווי ממה לעשות חשבון. ב) מי שעסק בחשבון זה, אמר 'עבודת הלוים ביד איתמר'. מינה לזה את איתמר שהוא הה ממונה אח"כ על הלוים נושאי המשכן ויחד לכ"א את משמרת משאם. והוא היה בקי בחשבון ונצטוה שהוא עם הלוים שתחתיו יחשבו חשבונות אלה ולהם נמסרה העבודה הזאת. ובצלאל . ג) ממי קבלו את החשבון, אמר שקבלוהו מן בצלאל ואהליאב שהם היו ממונים על עושי המלאכה ובידם נמצא החשבון הפרטי מכל איש ואיש מעושי המלאכה. ומסרו חשבונות אלה לאיתמר , ועשו מהם סיכום כולל שנקרא פקודי המשכן. וקראו פה בשם משכן העדות שגם המשכן היה מעיד שהכל נעשה באמונה ממה ששרתה בו שכינה שזה לא יצויר אם היה במלאכתם איזה עוון וגניבה.

עד כאן דברי המלבי"ם.

מוסיף על דבריו הפרדס יוסף - לא רק הכסף שנתרם היה כשר, אלא גם האנשים עצמם היו כשרים.

יכל להיום אדם שהכסף שלו כשר, אבל הוא עצמו אינו אדם כשר. מאדם כזה לא קיבלו תרומות למלאכת המשכן. שכן מצינו, שהקב"ה לא רצה להשרות את שכינתו, אלא בחלקו של בנימין, שנאמר {דברים לג, יב} וּבִין פְּתָיִו שָׁכֵן.

אומרים חז"ל {בראשית רבה, פרשה צט, אות א} - למה תרצדון הרים גבננים (תהלים סח, יז). רבי עקיבא פתר קרא בשבטים חיבר ר' עקיבא את הפסוק לשבטי-יה, בשעה שאמר שלמה לבנות

בית המקדש היו השבטים רצים ומדינים אלו עם אלו, זה אומר בתחומי יבנה וזה אומר בתחומי יבנה, אמר להם הקדוש ברוך הוא שבטים למה תרצדון, כלכם שבטים, כלכם צדיקים, אלא גבננים, מהו גבננים, גנבים. כלכם הייתם שתפין במכירתו של יוסף, אבל בגנמין שלא נשתתף במכירתו של יוסף (תהלים סח, יז): הֲהָר חָמַד אֱלֹהִים לְשַׁבְתּוֹ. שם אשרה את שכינתי, בחלקו של בנימין. הוא היחיד שלא היה במכירת יוסף.

יוצא, שהשכינה שרתה בישראל. מכאן עדות שהכסף שנתרם היה כשר והאנשים שתרמו היו ג"כ כשרים.

עד כאן דברי רבותינו בתחילת הפרשה.

אומרת התורה {לח, כב} ובצלאל בן אוּרִי בן חור למטה יהודה עשה את כל אשר צוה ה' את משה.

אומר רש"י - ובצלאל בן אוּרִי וגו' עשה את כל אשר צוה ה' את משה. אשר צוה משה אין כתיב כאן, אלא כל אשר צוה ה' את משה, אפלו דברים שלא אמר לו רבו, הסכימה דעתו למה שנאמר למשה בסיני, כי משה צוה לבצלאל לעשות תחלה כלים ואחר כך משכן, אמר לו בצלאל מנהג עולם לעשות תחלה בית ואחר כך משים כלים בתוכו. אמר לו כך שמעתי מפי הקדוש ברוך הוא. אמר לו משה בצל אל היית, כי בודאי כך צוה לי הקדוש ברוך הוא, וכן עשה המשכן תחלה ואחר כך עשה הכלים.

בתחילת הפרשה, עוסקת התורה בסיכום ההוצאות שהיו על הזהב, על הכסף ועל הנחושת. ברגע שהתורה מסיימת למסור 'דין וחשבון', נאמר {לט, א} וּמִן הַתְּכֵלֶת וְהָאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת הַשָּׁנִי עָשׂוּ בְּגָדֵי שָׂרָד לְשָׂרֵת בְּקֹדֶשׁ וַיַּעֲשׂוּ אֶת בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה ...

שאלת השאלה - למה מוסרת התורה דין וחשבון, בעוד שעדיין לא סיימו לעשות את מלאכת המשכן?! איזה עניין יש בזה?

דבר נוסף, משה רבינו מוסר דין וחשבון על ההוצאות למלאכת המשכן, ומה עשו עם כל דבר:

אומרת התורה {לח, כה} וְכֹסֶף פְּקוּדֵי הַעֲדָה מֵאֵת כָּפָר וְאֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת וְחֲמִשָּׁה וּשְׁבַעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ: {כו} בָּקַע לְגִלְגַּלֹּת מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְכָל הָעֹבֵר עַל הַפְּקָדִים מִבְּנֵי עִשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֶּה לְשֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשֹׁת אֲלָפִים וְחֲמִשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים: {כז} וַיְהִי מֵאֵת כָּפָר הַכֹּסֶף לְצַקֵּת אֶת אֲדָנֵי הַקֹּדֶשׁ וְאֵת אֲדָנֵי הַפְּרִכָּת מֵאֵת אֲדָנִים לְמֵאֵת הַכָּפָר כָּפָר לְאֹדֹן: {כח} וְאֵת הָאֶלֶף וּשְׁבַע הַמֵּאוֹת וְחֲמִשָּׁה וּשְׁבַעִים עָשָׂה וַיֹּוִם לְעַמּוּדִים וַיִּצְפֶּה רִאשֵׁיהֶם וְחִשַּׁק אֹתָם: {כט} וַיַּחֲשֹׁת הַתְּנוּפָה שְׁבַעִים כָּפָר וְאֲלָפִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת שֶׁקֶל: {ל} וַיַּעַשׂ בָּהּ אֶת אֲדָנֵי פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת וְאֵת מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר לוֹ וְאֵת כָּל כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ: {לא} וְאֵת אֲדָנֵי הַחֲצֹר סָבִיב וְאֵת אֲדָנֵי שַׁעַר הַחֲצֹר וְאֵת כָּל יְתֵדֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֵת כָּל יְתֵדֹת הַחֲצֹר סָבִיב.

כשמשנה רבינו מדבר על הזהב, הוא אומר רק כמה זהב הוא קיבל ולא מפרט מה נעשה בו.

אומרת התורה {כד} **כָּל הַזָּהָב הָעָשׂוּי לְמִלְאכָה בְּכָל מִלְאכַת הַקֹּדֶשׁ וַיְהִי זֶהֱב הַתְּנוּפָה תִשַׁע וְעֶשְׂרִים כֶּפֶר וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ.**

מה עשה עם זה משה רבינו !! אין פירוט !

אומרת הגמרא {מסכת מנחות כט, א} - **דא"ר יהודה אמר רב עשר מנורות עשה שלמה וכל אחת ואחת הביא לה אלף ככר זהב והכניסוהו אלף פעמים לכור והעמידוהו על ככר. איני והכתיב {מלכים א י-כא} וכל כלי משקה המלך שלמה זהב וכל כלי בית יער הלבנון זהב סגור אין כסף נחשב בימי שלמה למאומה זהב סגור קא אמרינן ומי חסר כולי האי והתניא ר' יוסי בר' יהודה אומר מעשה והיתה מנורת בית המקדש יתירה על של משה בדניר זהב קורדיקיני והכניסוהו פ' פעמים לכור והעמידוהו על ככר.**

אלף ככרות, אלף פעמים בתוך התנור, ומה יוצא !! ככר אחד !

אם ככה, תארו לעצמכם כמה טונות של זהב היו צריכים לבניית המשכן.

שואל האבן עזרא - כל הזהב. אמר הגאון למה הזכיר מה עשו בכסף ולא הזכיר מה עשו בזהב התנופה ?

אומר הכלי יקר - אלה פקודי המשכן משכן העדות. נחלקו המפרשים בדבר אם אלה קאי על מעשה המשכן שהזכיר בסדר ויקהל, או אם קאי על מה שיזכיר בפר' זו, ועוד הקשו למה עשה משה חשבון על מה שעשה מן הכסף והנחושת ולא עשה חשבון על מה שעשה מן הזהב. ע"כ לבבי ידמה לומר שאלה פקודי קאי על מעשה המשכן שהזכיר למעלה, לפי שכבר גמרו כל מלאכת המשכן בכלל ופרט וכל מה שהיה להם לעשות מן הכסף והנחושת כבר עשו הכל, על כן היה משה שמח שנשלמה מלאכת הכסף והנחושת והיה להוט ליתן חשבון להוציא את עצמו מן החשד. ולא רצה להמתין עד אחר שנעשו גם הבגדי כהונה הנזכרים בפר' זו וליתן חשבון מן הכסף והזהב והנחושת כאחד, לפי שבכל מה שזכר בפר' זו לא היה בו כסף ונחושת ואחר שכבר כלתה המלאכה מן הכסף והנחושת ראה ליתן חשבון מיד, אבל על הזהב לא היה יכול ליתן חשבון עדיין לפי שעדיין לא עשו כל בגדי כהונה האמורים בסדר זה והיה בהם גם כן זהב ולפי שהיו צריכין עוד אל הזהב לא היה יכול משה ליתן חשבון עדיין מן הזהב.

וא"ת (ואם תאמר) **עדיין קשה**, למה לא עשה חשבון מן הזהב אחר שגמר גם הבגדי כהונה. תשובה לדבר לפי שאמרו במדרש (שמו"ר נא.ו.) * הביאו רבינו בחיי פר' זו וז"ל כשבא משה ליתן חשבון חסרו מן המשקל אלף וז' מאות ושבעים וחמשה שקלים ושכח ולא היה יודע מה עשה בהם, יצתה בת קול ואמרה ואת האלף וז' מאות וחמשה ושבעים עשה וויים לעמודים לקיים מה שנאמר (במדבר יב.ז) לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא עכ"ל. ונראה שבעל מדרש זה הרגיש בשני ההי"ן יתירים, שנאמר ואת האלף ושבע המאות והוה ליה למימר ואלף וז' מאות כמו שאמר למעלה מאת ככר ולא המאת ככר בה"א הידיעה ולמה הזכיר ה"א הידיעה באלף ומאות שזכר כאן ? אלא ודאי שמשנה שכח ולא ידע מה נעשה מהם והיו ישראל מרננים אחריו לומר שלקחם לעצמו ויצא בת קול ואמר שאותו

האלף הידוע אשר אמרתם וז' המאות הידועים אשר אמרתם שמשנה לקחם לא כן הוא, אלא עשה אותם וויים לעמודים. ואם כן אחרי שראו ישראל שמן השמים מעידים עליו על כן לא רצו עוד לקבל ממנו חשבון על הזהב כי אמרו אילו היה מעכב דבר לעצמו מן הזהב לא היו מעידין עליו מן השמים אפילו על הכסף שהרי סוף סוף לא יצא ידי חשבונו, ועוד שהבת קול אומר בכל ביתי נאמן הוא. גם הזהב בכלל על כן לא נתן חשבון מן הזהב.

עד כאן, דבריו הנפלאים של הכלי יקר.

נשאלת השאלה – מדוע היה משה רבינו כ"כ להוט למסור דין וחשבון ?

ואם תאמר, כדי לקיים "והייתם נקיים מה" ומישראל!?

מה פתאום משה רבינו עשה את זה !! הרי הקב"ה לא ביקש ממנו למסור דין וחשבון.

אומר ר' יהונתן אייבשיץ {תפארת יהונתן} – דבר שאתה לא צריך לעשותו ובכל זאת אתה עושה, זה מחזי כיוהרה.

אומר המדרש {שמות רבה, פרשה נא, אות ו} - **וְלָמָּה עָשָׂה עִמָּהֶם חֶשְׁבוֹן, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִתְבָּרַךְ שָׁמוּ מֵאֲמִינוּ, שְׁנֵאֲמַר (במדבר יב, ז): לֹא כֵן עֲבָדֵי מֹשֶׁה בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא, וְלָמָּה אָמַר לָהֶם מֹשֶׁה בּוֹאוּ וְנַעֲסֶק בְּמִשְׁכַּן וְנִחְשָׁב לַפְּנִיכֶם, אֲלֹא שְׁשֻׁמַע מֹשֶׁה לִּצְנִי יִשְׂרָאֵל מְדַבְּרִים מֵאַחֲרָיו, שְׁנֵאֲמַר (שמות לג, ט): וְהָיָה כִּבְּאֵ מֹשֶׁה הֶאֱהָלָה יָרֵד עִמּוֹד הָעֵנָן וְעִמֵּד פֶּתַח הָאֵהָל וְדַבֵּר עִם מֹשֶׁה, (שמות לג, ח): וְהִבִּיטוּ אַחֲרַי מֹשֶׁה, וְמָה הָיוּ אוֹמְרִים, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר אֲשֶׁרֵי יוֹלְדָתוֹ שֶׁל זֶה, וְמָה הָיָא רֹאֵה בּוֹ, כֵּל יָמָיו הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְדַבֵּר עִמּוֹ, כֵּל יָמָיו הוּא מְשַׁלֵּם לְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, זֶהוּ: וְהִבִּיטוּ אַחֲרַי מֹשֶׁה. רַבִּי חֲמַא אָמַר הָיוּ אוֹמְרִים חֲמֵי קִדְל דְּבַרְיָה דְּעֵמְרָם תִּרְאָה אֶת הַעוֹרֵף שֶׁל בְּנוֹ שֶׁל עֵמְרָם כִּמְהָ הוּא שְׁמוֹ ! וְחִבְרוּ אוֹמַר לוֹ אָדָם שְׁשַׁלֵּט עַל מִלְּאכַת הַמִּשְׁכָּן אֵין אַתָּה מְבַקֵּשׁ שְׂיָהָא עֲשִׂיר אֵידך אַתָּה רֹצֵחַ שְׁלָא יָהִיָּה עֲשִׂיר, בְּנֵה מִשְׁכָּן, נִכְנַס כֶּסֶף וְאֵת הַשָּׂאֵר אַתָּה כֹּבֵר יוֹדֵעַ ! כְּשֶׁשֻׁמַע מֹשֶׁה כֵּן אָמַר לָהֶם מֹשֶׁה, חֲיִיכֶם, נִגְמַר הַמִּשְׁכָּן אַתָּן לְכֶם חֶשְׁבוֹן. אָמַר לָהֶם בּוֹאוּ וְנַעֲשֶׂה חֶשְׁבוֹן, הָיוּ: וְאֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן.**

נשאלת השאלה – מה הקשר בין משקלו של משה רבינו, לבין לקיחת הכסף מהמשכן !! האם היתה אפשרות במדבר להיות שמן !! הרי כולם אכלו מן !

אולי, מי שהיה רוצה לרדת במשקל, היה מכוון שבמן יהיה טעם של חסה וגזר גמדי... ומי שרצה להשמין, כיוון על עוגת קרמשניט ☺

רבותי, זו כוחה של ליצנות !

בואו נראה איך ליצנות עובדת :

אומר המדרש {ילקוט שמעוני, קרח פרק ט"ז} - **ובמושב לצים לא ישב. זה קרח שהיה מתלוצץ על משה ואהרן. מה עשה ? כינס עליהם כל הקהל, שנאמר (במדבר טז, יח) ויקהל עליהם קרח את כל העדה. התחיל לומר לפניו דברי ליצנות, אמר להן אלמנה אחת היתה בשכנותי ועמה שתי נערות יתומות והיה לה שדה אחת, באה לחרוש אמר לה משה לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו. באת לזרוע, אמר לה שדך לא תזרע**

נשאלת השאלה – מה הולך פה ? מה רוצה העם ממשה רבינו, ולמה משה רבינו מתייחס אל אותם שטויות והבלים של אותם ליצנים ?

כותב רבינו בחי [פרשת תרומה] – **ויש לך לדעת, כי כלל הדברים שבפרשה זו שהזכיר הכתוב תרומה, הן ט"ו נצטוונו להביא ט"ו פריטים למלאכת המשכן כי הבשמים והסמים הכל אחד. וכנגדן מצינו בפסוק בראשית ט"ו הברות מן הנקוד חוץ מהעבדים, כי המשכן דוגמת בריאת העולם, וטעם הדבר בבריאת עולם ובמשכן כדי לרמוז מה שכתוב {ישעיה כו} כי ביה ה' צור עולמים*. גם כנגדן נמצאו ט"ו פעמים ת"ק (500) בשבעה רקיעים, כי כל רקיע ורקיע ת"ק ובין רקיע ורקיע ת"ק, הרי י"ג פעמים ת"ק, ויש למעלה מראשי החיות רקיע שהוא ת"ק, הרי י"ד פעמים ת"ק. בשמונה רקיעים ורגלי החיות ת"ק, הרי ט"ו. וזהו רמז ורגליהם רגל ישרה, הרי עם רגלי החיות ברום שלהם שהם ת"ק, הרי ט"ו פעמים ת"ק והקב"ה למעלה מהכל. כנגדן תקנו חכמי האמת בישתבח ט"ו שבחים שיש בו, ובאחרונה אנו אומרים 'לשמך הגדול' וכנגדם תקנו ט"ו שבחים באמת ויציב, שכל השבח ההוא נקשר בווי"ן חוץ ממלת 'אמת' שהיא בראש, והוא שמו של הקב"ה כענין שנאמר {ירמיה י} וה' אלהים אמת. כנגדן אמר דוד ט"ו שבחים להקב"ה {דה"א כט, יא} לך ה' הגדלה והגבורה והתפארת והנצח והיהודי כי כל בשמים ובארץ לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש: {יב} והעשר והכבוד מלפניך ואתה מושל בכל ובין כל וגבורה ובין כל לגדל ולחזק לכל. וכנגדן הזכיר ט"ו פעמים שיר המעלות וכנגדן מצינו ט"ו תיבות בפסוק {דברים כו, יז} את ה' האמרת היום להיות לך לאלהים וללכת בדרכיו ולשמר חקיו ומצותיו ומשפטי וישמע בקלו. וכנגדן ט"ו תיבות בברכת כהנים.**

כותב ר' חיים ויטאל – את סיום ברכת 'ישתבח', כתב אברהם אבינו, כתיב **אל ההודאות, אדון הנפלאות, בורא כל הנשמות, רבון כל המעשים, הבורח בשירי זמרה, מלך, אל, חי העולמים.**

כותב בנו, ר' שמואל ויטאל – את תחילת ברכת 'ישתבח' כתב שלמה המלך, כתיב **שתבח שמך לעד מלכנו, האל.**

כותב הדעת זקנים מבעלי התוספות - העדות. שהוא עדות לאומות העולם שנתרצה הקב"ה על מעשה העגל ששכינה שורה שם. ד"א שהיה עדות למשה כי בשעה שחשדוהו שגנב שקלים ממלאכת המשכן אמר להם משה רוצה אני שיהא המשכן עדות וחזרו ומנו ומצאו שהושמו בווי"ן לעמודים ודריש ליה מוהמלאכה היתה דים קח ראשי תיבות ויעלו ט"ו ווי"ן כלומר ט"ו יותר. ומיד נתן משה ט"ו שבחות להקב"ה והן בישתבח שיר ושבחה וכנגדן ט"ו ברוך בברוך שאמר וכנגדן ט"ו ווי"ן באמת ויציב וכו'.

לעומתו, כותב ערוך השולחן {סימן נא, ב} – **תקנו ברכה קודם פסוקי דזמרה, ואחריהם הברכה הקודמת היא ברוך שאמר, וצריך לאומרו בניגון ובנעימה, כי הוא שיר נאה ונחמד וכתוב בספר היכלות שיש בו פ"ז תיבות וסימנך ראשו כתם פז [טור] ויש בו י"ג פעמים 'ברוך' כנגד י"ג מידות להמשיך ברכה מכל מדה ומדה. ועוד משום דבפסוקי דזמרה יש י"ג עניני שבח והיינו הודו ומזמור לתודה ופסוקי יהי כבוד ואשרי וחמשה מזמורים דהללויה וברוך ה' לעולם אמן ואמן, ויברך**

כלאים. **באת לקצור ולעשות ערימה, אמר הניחו לקט שכחה ופאה. באת עשות גורן, אמר לה תני תרומה ומעשר ראשון ומעשר שני. הצדיקה עליה את הדין ונתנה לו. מה עשתה ? עמדה ומכרה את השדה ולקחה שתי כבשות כדי ללבוש גיזותיהן ולהינות מפירותיהן. כיון שילדו, בא אהרן ואמר לה תני לי את הבכורות שכך אמר לי הקב"ה, כל הבכור אשר יולד וגו'. הצדיקה עליה את הדין ונתנה לו את הולדות. הגיע זמן גיזתה, וגזזה אותן. אמר לה תני לי ראשית הגז, שכן אמר הקב"ה וראשית גז צאנך תתן לו. אמרה אין בי כח לעמוד באיש הזה. הריני שוחטתן ואוכלתן. כיון ששחטה אמר לה תני לי הזרוע והלחיים והקיבה. אמרה אפילו אחר ששחטתי אותן, לא נצלתי מידו. ואמרה הרי הן עלי חרם. אמר לה כולו שלי הוא, שכך אמר הקב"ה כל חרם בישראל לך יהיה. נטל והלך לו והניחה בוכה, היא עם שתי בנותיה, כדין כולהן עבדין להא ביותא עלובתא ותולין בקב"ה עושים את כל המעשים האלה, ואומרים שהקב"ה אמר להם לעשות !**

עד כאן דברי הילקוט שמעוני.

סיפור, שמתחילתו ועד סופו שקר וכזב !

למי היו שדות במדבר !! האם לקט, שכחה ופאה נוהג במדבר !! מי חרש בכלל !! לכל אחד היה יורד מן ליד פתח האוהל !

עומדים מאות אלפי יהודים, ומקשיבים לסיפור של קרח, ומתגלגלים מצחוק. אף אחד לא קם והשתיק אותו ! אף אחד לא קם ושואל : "רגע, אבל זה לא מסתדר ..."

רבתי, זו כוחה של ליצנות !

נחזור למשה רבינו :

נשאלת השאלה - מה זה השיגעון הזה !!

עומדים אנשים ואומרים : "תראה איזה עורף יש לו ... איזה שוקיים ..."

אף אחד לא קם ואמר "מה יש לכם, השתגעתם !! שלוש פעמים הוא עלה לשמים, אדם שמן יכל להתקיים 40 יום בלי אוכל !!!"

היה שמן אחד שהחליט לעשות דיאטה . הלך לרופא ושאל אותו "יד"ר איך אני יורד במשקל ?"

אמר לו הרופא : "תאכל רק שתי פרוסות לחם ביום, ותחזור אליי בעוד חודשיים"

לאחר חודשיים, חוזר אליו השמן לאחר שהעלה 20 ק"ג.

"מה קרה, אכלת רק שתי פרוסות ?!"

"כן ... אבל חתכתי אותם לאורך!" ☺

אומר הספר הדרש והעיון – אליבא למדרש שאומר : **רבי יוחנן אמר אשרי יולדתו של זה, גם זה היה ליצנות. למה? אמרו הליצנים : "תראו מה זה, מאושרת האמא שילדה אותו. הוא סידר לכל המשפחה ג'ובים - אשרי יולדתו – אח שלו כהן גדול, שני בניו סגני כוהנים גדולים כל המשפחה מסודרת !"**

דוד וזרות ושירת הים הרי י"ג. וכנגדם תקנו י"ג פעמים ברוך...

חיפשתי בכל הסידורים, לא מצאתי גרסה של ט"ו פעמים ברוך. בכולם יש י"ג, כפי שכותב ערוך השולחן ועוד.

אמר לי יהודי, שהשנים הנוספים נמצאים ב-'ישתבח' - ברכות והתפלות... ברוך אתה ה'...

יהודי אחר אמר לי, שלמרוקאים יש עוד ברוך אחד בשבת, ואחד נוסף בחגים. בשבת הם אומרים: "ברוך המנחיל מנוחה לעמו ישראל ביום שבת קדש". ובחגים מוספים: "ברוך שנתן לעמו את יום חג המצות/הסוכות הזה".

מכאן יוצא, שמשה רבינו היה מרוקאי ☺

אם נסכם את מה שאמרנו:

יש לנו ט"ו ב'ברוך', ב'ברוך שאמר', וט"ו ב-'ישתבח' וט"ו ווי"ם, כתוצאה מה 15,000 שהיו חסרים למשה רבינו.

רבותי, בואו ננסה להבין מה הולך פה:

משה רבינו שומע את דברי הליצינים, ומוסר דין וחשבון.

היחיד שלא היה צריך למסור דין וחשבון, הוא משה רבינו שהיה מנותק מכל ענייני החומר!

אומרים חז"ל {שמות רבה, פרשה כ, אות יט} - ויקח משה את עצמות יוסף, עליו הכתוב אומר (משלי י, ז): חכם לב יקח מצות, שכל ישראל היו עסוקים בכסף וזהב, ומשה היה עסוק בעצמות יוסף, שנאמר: ויקח משה את עצמות וגו', אמר הקדוש ברוך הוא למשה, עליו נתקיים חכם לב יקח מצות.

עוד אומרים חז"ל {דברים רבה, פרשה ב, אות כז} - זה שאמר הכתוב (קהלת ה, ט): אהב כסף לא ישבע כסף. אמר רבי יצחק מי שהוא אהב מצוות, אינו שבע מן המצוות, כיצד, את מוצא שני גדולי עולם דוד ומשה ולא שבעו, דוד אף על פי שאמר לו הקדוש ברוך הוא (דברי הימים ב ו, ט): רק אתה לא תבנה לי את הבית הזה, היה דוד אומר לעצמו וכי מפני שאמר לי הקדוש ברוך הוא אתה לא תבנה לי הבית אני יושב, מה עשה דוד את עצמו והתקין כל צרכיו עד שלא מת, מנין, שנאמר (דברי הימים א כב, יד): והנה בעניי הכינותי לבית אלהי, וכן משה, אף על פי שאמר לו הקדוש ברוך הוא (דברים ג, כז): כי לא תעבר את הירדן הזה, אמר משה אני עובר מן העולם ואיני מפריש להם ערי מקלט, מיז אז יבדיל משה.

אומרת התורה {שמות טו, כב} ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים.

אומר רש"י - יסע משה. הסיען בעל כרחם שעטרו מצרים סוסיהם בתכשיטי זהב וכסף ואבנים טובות, והיו ישראל מוצאין אותם בים, וגדולה היתה בזת הים מבזת מצרים, שנאמר (שיר השירים א יא) תורי זהב נעשה לך עם נקדות הכסף, לפיכך הצרך להסיען בעל כרחם.

אומרים חז"ל {ש"ה רבה, פרשה א, אות יא} - תורי זהב נעשה לך. תורי זהב נעשה לך, זו בנת הים. עם נקדות הכסף, זו בנת מצרים. פשם שהפגש בין כסף לזהב, כך יש שבח ממון הים

מבנת מצרים, שנאמר (יחזקאל טז, ז): ותבאי בעדי עדיים, בעדי, זו בנת מצרים. עדיים, זו בנת הים.

* אומרת הגמרא {מסכת מנחות כט, ב} - {בראשית ב-ד} אלה תולדות השמים והארץ בהבראם אל תקרי בהבראם אלא בה"י בראם הוי אומר העולם הזה בה"י והעולם הבא ביו"ד.

בפרשת קרח, מאשים קרח את משה ואומר לו: {במדבר טז, יג} פי תשתרר עלינו גם השתרר...

ומה עונה משה?

אומרת התורה {טו} ויחר למשה מאד ויאמר אל ה' אל תפן אל מנחתם לא חמור אחד מהם נשאתי ולא הרעתי את אחד מהם.

אומר הרמב"ן - "... וטעם לא חמור אחד מהם נשאתי אמר מה שררה אני משתרר עליהם כי מעולם לא לקחתי מהם אפילו חמור אחד לעשות צרכי כדרך המלכים או השרים כי זה משפט המלוכה דכתיב (שמואל א ח טז) ואת חמורייכם יקח ועשה למלאכתו... הזכיר הדבר הקטן שבדיני מלכות וחזר ואמר ולא הרעתי את אחד מהם לשומו במרכבתי ובמלאכתי כאשר יאות למלך או להטות דינו ולבזות על כבודו כי כלל על הרעות כולן"

רואים מכאן, שמשה רבינו וכסף, אלו שני דברים נפרדים אחד מהשני.

נשאלת השאלה - איך יכל להיות שבאו הליצינים והאשימו אותו בלקיחת הכסף!?

השאלה מתעצמת עוד יותר, מדברי גמרא:

אומרת הגמרא {מסכת בב"ב ט, א} - ת"ר אין מחשבין בצדקה עם גבאי צדקה ולא בהקדש עם הגזברין ואע"פ שאין ראה לדבר זכר לדבר שנאמר {מלכים ב יב-טז} ולא יחשבו את האנשים אשר יתנו את הכסף על ידם לתת לעושי המלאכה **כי באמונה הם עושים**.

נשאלת השאלה - יש אדם נאמן יותר ממשה רבינו!?

ועוד, נפסק בשולחן ערוך, שלא מבקשים דין וחשבון מגזברים ומגבאי צדקה. אם ככה, למה מסר להם משה רבינו דין וחשבון!?

אם אלה הדברים, נוכל לגשת לביאורו של המעדני שמואל {שקלים}, לגאון ר' שמואל טרוביץ, עפ"י דבריו של התפארת יהונתן:

אומר המדרש {תנחומא, פקודי, אות ה'} - אלה פקודי המשפן. זה שאמר הכתוב: איש אמונות רב ברכות, ואף להעשיר לא ינקה (משלי כח, כ). איש אמונות רב ברכות, זה משה, שנעשה גזבר על המשפן וכל הדברים היו מתברכים על ידו, לפי שהיה נאמן. ואף להעשיר לא ינקה (משלי כח, כ), זה קרח, שהיה לוי ובקש לטל כהנה ולויה, לא ינקה. דבר אחר, איש אמונות רב ברכות, זה משה, שנתמנה גזבר על המשפן. שנו רבותינו, אין עושין שדרה על הצבור פחות משנים. אם ככה, ומשה היאך נעשה יחידי גזבר!! אלא אף על פי שהיה משה הצדיק נאמן על פי הגבורה, דכתיב: בכל ביתי נאמן הוא

(במדבר יב, ז), קורא לאחרים ומחשב על ידיהם, שְׁנֵאמָר: בְּיָד אֵימָר בְּן אֱהֲרֹן הַכֹּהֵן (שמות לח, כא).

אומר המעדני שמואל – וביסוד הדברים כבר העיר הגר"י אייבשיץ באהבת יהונתן על הפטרה זו, שבודאי לא היה שום חשש שמישהו יחשוד במשה רבינו ע"ה שנטל מהכסף לצורך עצמו, שהרי הקב"ה מעיד עליו: "בכל ביתי נאמן הוא", וכל ישראל הכירו בנקיון כפיו ... מסתבר שלא עלה על דעתו של איש לבקש ממשה רבינו חשבון, הוא איש אמונים, אף אחד לא יעלה על הדעת שמא לקח לעצמו משהו, אלא שישנה התענינות לדעת חשבון הכסף מכיוון אחר, אנשים רצו לדעת אם אכן זכו כל הנותנים שנדבתם לתקבל ברצון, ותחשב להם תרומתם לכפר על נפשותם, שמא משה קבל את תרומתם רק כדי שלא לביישם, אבל באמת לא צירף את התרומה לכל הכסף? ולכך היו אנשים שחשבו שאינם ראויים שתרומתם תצורף לחשבון הכללי, כי לא הרגישו שהמטבע שהם מנדבים הוא בבחינת "מטבע של אש" ולכן רצו לדעת את החשבון, כדי לברר שתרומתם אכן זכתה להתקבל ולהצטרף לכל התרומות, ולפי זה יפורש הפסוק שלפנינו בהפטרה כך {מ"ב יב, טז} ולא יחשבו את האנשים אשר יתנו את הכסף על ידם לתת לעשי המלאכה כי באמנה הם עשים, אל תדמה בנפשך כי החשבון אשר פוקד משה מפאת החשש שמא משה נטל משהו או שהעלים עין כאשר מישהו נטל לעצמו, שהרי ידוע שכל עושי המלאכה שהיו במשכן "באמונה הם עושים", ואין לחשוד בהם מאומה, ומה שמצינו בכל זאת שנעשה שם חשבון, הרי זה מסיבה הפוכה שהרי {שם, יז} כִּסֵּף אֲשֶׁם וְכֶסֶף חֲטָאוֹת לֹא יוֹבֵא בַּיִת ה' לַכֹּהֲנִים יִהְיוּ, כלומר, כסף שלא היה לגמרי נקי שהוא נקרא "כסף אשם וחטאת", שיש בו אשמה או חטא ואיננו זך לגמרי, אינו מתקבל לבית ה', ורק יכול להיות לכהנים, לכן חששו אנשים שונים שתרומתם לא התקבלה ומשום כך נתן משה חשבון, עד כאן עפ"י יסוד דברי הגר"י אייבשיץ זצ"ל.

ויש להוסיף בזה, שאעפ"י שתרומות כולם התקבלו והצטרפו, מכל מקום היו בודאי חילוקי מדרגות וכוונות ביניהם, וכבר ביארו בספרים הקדושים שלכן נאמר {שמות לא, א} וַיִּדְבֶּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: {ב} רֵאֵה קָרָאתִי בְשֵׁם בְּצַלָּל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמִטָּה יְהוּדָה: {ג} וְאֶמְלֵא אוֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחֻמָּה וּבְתַבְנִיָּה וּבְיָדָעַת וּבְכָל מְלָאכָה: {ד} לְחֹשֶׁב מְחַשְׁבֵּת לַעֲשׂוֹת בְּזָהָב וּבְכֶסֶף וּבְנִחְשָׁת, שהיה צורך שבצלאל ידע להבין את המחשבות של כל אחד וזכות ליבו בנדבתו, כדי לדעת מה לעשות בנדבתו, שכל מי שכונתו היתה זכה יותר, ומחשבתו טהורה יותר עשה מזה כלי מקודש יותר, אכן על כל פנים זכו כולם שתרומתם התקבלה ונצטרפה לכלל כולו. ועשה מזה מקדש להשראת שכינה, וכמו שכתוב {שמות כה, ח} וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנִיתִי בְּתוֹכָם.

אם ככה יוצא, שכל הדין וחשבון היה, כדי לבדוק האם הכסף שניתן היה 'כשר' או לא. והאם הוא ניתן מכל נדבת הלב או לא. לכן נאמר {שמות לו, ז} וְהַמְּלָאכָה הַיְתֵה דַּיִם לְכָל הַמְּלָאכָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ וְהוֹתֵר, כי חלק מהכסף היה גם כסף לא כשר.

מוסיף המעדני שמואל נדבך נוסף:

לעומת זאת מצינו בבנין בית המקדש, שלא כל התרומות אכן התקבלו, והמעניין ביותר שדוד המלך ע"ה אשר הכין אוצרות של כסף וזהב לבנין בית המקדש, לבסוף לא השתמשו בכל זה

להקמת המקדש, וכמו שהביא רש"י {מ"א ז, נא} וְתִשְׁלַם כָּל הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר עָשָׂה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בַּיִת ה' וַיָּבֵא שְׁלֹמֹה אֶת קַדְשֵׁי דָוִד אָבִיו אֶת הַכֶּסֶף וְאֶת הַזָּהָב וְאֶת הַכֶּלִים נָתַן בְּאֹצְרוֹת בַּיִת ה', כל האוצרות שדוד גנז כדי שימשו לצורך בניית המקדש נתן שלמה באוצרות בית ה', אבל לא השתמש בהם לבניית המקדש, ומביא רש"י שם את הטעם: וכך אמר שלמה, רעב היה בימי אבי שלש שנים שנה אחר שנה, והיה לו לבזבז ההקדשות הללו להחיות בהם עניי ישראל, עד כאן.

וכבר העירו בזה שיש רמז לכך, גם בסוגית הגמרא {מסכת ברכות ג, ב} שמובא שם, שכאשר עלה השחר היו נכנסים חכמי ישראל אל דוד ואמרו לו: אדונינו המלך עמך ישראל צריכין פרנסה, אמר להם: לכו והתפרנסו זה מזה, אמרו לו: אין הקומץ משביע את הארי ואין הבור מתמלא מחולייתו, עיין שם*, ומשמע שהדברים חזרו על עצמם יום יום, והיינו מפני שחכמי ישראל ידעו שיש אצלו אוצרות ספונים של כסף וזהב מה שהכין לצורך המקדש, ורמזו לו שהגיע הזמן לפתוח את האוצרות ולפרנס בהם את העניים, אך דוד המלך סבר שהכסף נועד למטרה מקודשת יותר והיא בניית בית המקדש.

הגר"י אייבשיץ בספרו אהבת יהונתן כאן, הביא דמה שנאמר לדוד {מ"א ח, יט} רַק אֲתָה לֹא תִבְנֶה הַבַּיִת כִּי אִם בְּנָךְ הַיָּצֵא מִחֻלְצֵיךָ הוּא יִבְנֶה הַבַּיִת לְשָׁמַי, היו ליצני הדור סבורים שזה בגלל החטא שחטא דוד עם בת שבע ולכן נמנע ממנו מלבנותו, אך האמת היתה כפי שאמרו חז"ל, מפני שדוד כנס אוצרות של כסף וזהב לצורך בנין בית המקדש, וכאשר היה רעב בארץ לא הוציא את האוצרות לפרנס את העניים, ואמר לו הקב"ה: "חביבים עלי עניים יותר מבית המקדש", ולכן מהשמים הענישוהו שמנעו ממנו לבנות את בית המקדש, ובכך פירש שם מה שאמרו** {מסכת ב"ב י, ב} שאלו לשלמה בן דוד עד היכן מגיע כחה של צדקה? אמר להם צאו וראו מה פירש דוד אבא {תהילים קי"ב} פֹּזֵר נֶתַן לְאֲבִיוֹנִים צַדִּיקָתוֹ עוֹמֶדֶת לְעַד, קרנו תרום בכבוד, כלומר, אילו היה דוד מפזר את האוצרות שהכין למקדש לצדקה לעניים, אזי היה הוא בעצמו זוכה לבנות את הבית, ואז לא היה שום פתחון פה לליצני הדור, והיינו שדוד המלך אחרי שנאמר לו שלא יבנה את הבית בעצמו בגלל שלא פרנס את העניים בשנות הרעב, נוכח לדעת עד היכן מגיע כחה של צדקה ואמר: "פזר נתן לאביונים", אילו השכלתי אז לפזר לאביונים, הייתי זוכה עתה למדרגת "צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד". עד כאן דברי הגר"י אייבשיץ.

יוצא עפ"י הדברים, שכל הליצנות התחילה, כתוצאה מזה שלא נתן דוד המלך כסף לאביונים.

לכן היום, כשאין לנו בית המקדש, מה חשוב לפני הקב"ה כמו בית המקדש?! צדקה לעניים!

אם אלה הדברים, נוכל לגשת לתירוץ האחרון של התפארת יהונתן:

אומר רש"י - ובצלאל בן אורי וגו' עשה אל כל אשר צוה ה' את משה. אשר צוה אותו משה אין כתיב כאן, אלא כל אשר צוה ה' את משה, אפילו דברים שלא אמר לו רבו, הסכימה דעתו למה שנאמר למשה בסיני, כי משה צוה לבצלאל לעשות תחלה כלים ואחר כך משכן. (לא לענין צווי להתנדב קאמר, דהא אדרבה להיפך צוה הקב"ה בפרשת תרומה, מתחלה הכלים שלחן מנורה יריעות, ואחר כך ציווי הקרשים, וציווי משה

אומר התפארת יהונתן – למשה רבינו היה חשוב לכפר על חטא העגל, כי אמר לו הקב"ה {לב, ז} **לָךְ רֵד כִּי שָׁחַת עֲמֹד אֲשֶׁר הֶעֱלִית מֵאֲרֶץ מִצְרַיִם.**

אומר רש"י - שחת עמד. שחת העם לא נאמר אלא עמד, ערב רב שקבלת מעצמך וגירתם ולא נמלכת בי, ואמרת טוב שידבקו גרים בשכינה, הם שחתו והשחיתו.

יוצא, שמה רבינו לוקח את חטא העגל על עצמו. לכן מבקש משה רבינו מבצלאל שיעשה את הכלים ואחר-כך את המשכן. למה?

כי במשכן עצמו, יש הרבה פחות זהב מאשר בכלים: בכלים יש מנורה מזהב, מזבח מזהב, כפורת מזהב, כרובים מזהב, ארון מזהב, שולחן מזהב ועוד.

לכן היתה חשובה לו יותר עשיית הכלים שעשויים זהב, ורק לאחר מכן עשיית המשכן.

מנגד, בצלאל רצה לעשות קודם את המשכן ורק לאחר מכן את הכלים. אמר בצלאל: "אני צריך כפרה של כסף".

* {ברכות ג, ב} - כיון שעלה עמוד השחר נכנסו חכמי ישראל אצלו אמרו לו אדונינו המלך עמד ישראל צריכין פרנסה אמר להם לכו והתפרנסו זה מזה אמרו לו אין הקומץ משביע את הארי ואין הבור מתמלא מחוליתו אמר להם לכו ופשטו ידיכם בגדוד.

שאלת השאלה – למה כפרה של כסף?!

כי בצלאל בן אוּרִי בן חור ... היה מְמַטָּה **יהודה**. מה אמר יהודה במכירת יוסף?

אומרת התורה {בראשית לו, כו} **וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל אֶחָיו מֶה בָּצַע כִּי נִהְרַג אֶת אֶחָיו וְכִסִּינוּ אֶת דָּמוֹ. וּמִה נֵעֲשֶׂה !! {כו} לְכוּ וּנְמַכְרֵנוּ לַיִּשְׁמַעֲאֵלִים וְיִדְּנוּ אֵל תְּהִי בּוֹ כִּי אֶחָיו בְּשָׂרְנוּ הוּא וַיִּשְׁמְעוּ אֶחָיו: {כח} וַיַּעֲבְרוּ אֲנָשִׁים מִדִּינִים סַחְרִים וַיִּמְשְׁכוּ וַיַּעֲלוּ אֶת יוֹסֵף מִן הַבּוֹר וַיִּמְכְּרוּ אֶת יוֹסֵף לַיִּשְׁמַעֲאֵלִים **בְּעֶשְׂרִים כֶּסֶף.****

אמר בצלאל: "אני צריך לתקן את חטאו של יהודה, שנתן את העצה למכור את יוסף **בְּעֶשְׂרִים כֶּסֶף**".

אמנם כסף לא היה בתוך המשכן, אלא רק באדנים שהיו מחוץ למשכן. לכן רצה בצלאל לבנות את המשכן תחילה, כדי לסיים את הכפרה של שבטו.

הגענו ל - אֶהְלִיאֵב בן אַחִיסָמֶךְ למטה דן :

ידוע, ששבט דן עבדו עבודה זרה.

מאיפה אנתו יודעים?

אומרים חז"ל {תנחומא, כי תשא, אות יד} - **רַבִּי יוֹסִי אָמַר: יֵשׁ בּוֹשֶׁה גְדוֹלָה מְזוֹ, יִשְׂרָאֵל עוֹבְרִין בֵּינֵם סוּף וּפְסָל מִיכָה עוֹבֵר עִמָּהֶם, שְׁנֵאמַר: וְעַבְר בֵּינֵם צָרָה (זכוריה י, יא).**

*כידוע, מיכה היה משבט דן.

רבינו ע"ה ריש ויקהל, תחלה המשכן ואחר כך הכלים, הא מיירי לענין ציווי לפועל איך יפעול כסדר, ותמצא בפרשת כי תשא ראה קראתי בשם בצלאל וגו', הוזכר מתחלה את אהל מועד, ואחר כך הכלים, אבל לענין להתנדב להכין מה שיהיו צריכין, מה לי מה שמתנדב תחלה, ועיין בתוספות פרק הרואה (ברכות נה.). ואם תאמר מנלן שמה רבינו ע"ה צוה לבצלאל הפך הענין, ויש לומר, כיון דכתיב בפרשת ויקהל ויקרא משה אל בצלאל ואל אהליאב וגו', וקצר מה שדיבר עמהם, והאי קרא מדכתיב כל אשר צוה ה' את משה, חזינן דהיה מצוה להם בהיפוך. ודוק היטב) אמר לו בצלאל מנהג העולם לעשות תחלה בית ואחר כך משים כלים בתוכו, אמר לו כך שמעתי מפי הקב"ה, אמר משה, בצל אל היית, כי וודאי כך צוה לי הקב"ה, וכן עשה, המשכן תחלה ואחר כך עשה כלים.

שאלת השאלה – למה היה חשוב למשה שהכלים יעשו תחילה?

כדי להבין את יסודם של דברים, נקדים הקדמה קצרה :

ידוע לכולם, שהמשכן בא כדי לכפר על חטא העגל :

אומרים חז"ל {מדרש לקח טוב, ויקהל} - **וצוה את משה להזהירם על עשיית המשכן וכל כליו, לכפר על מעשה העגל. תבוא אמירת ועשו לי מקדש {כה, ח}, ויכפר על קום עשה לנו אלהים {לב, א}, תבוא קהלת משה רבינו, דכתיב ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, ויכפר על קהלת אהרן, שנאמר ויקהל העם על אהרן. תבוא אמירת משה רבינו, שנאמר ויאמר אליהם משה, ויכפר על אמירת אהרן, דכתיב ויאמרו אליו קום עשה לנו אלהים. תבוא אמירת {לה, א} אֵלֶּה הַדְּבָרִים, ויכפר על {שמות לב, ד} אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל. תבוא נתינת זהב התנופה, ותהיה כפרה על נתינת זהב העגל.**

ועוד אומר המדרש {שמות רבה, פרשה נא, אות ח} - **אמר הקדוש ברוך הוא לבוא זהב המשכן ויכפר על זהב העגל, אמר הקדוש ברוך הוא לישראל בשעה שפשיטתם את העגל הכעסותם אותי באלה אלהיך, עכשיו שפשיטתם המשכן באלה אני מתרצה לכם, הוי: אלה פקודי המשכן.**

עוד אומרים חז"ל {שמות רבה, פרשה מח, אות ה} - **ראו קרא ה' בשם בצלאל, ה' הוא דכתיב (הושע יד, ה): ארפא משובתם אהבם נדבה, מה פתיב למעלה (שמות לה, כט): הביאו בני ישראל נדבה לה', ואחר כך ראו קרא ה' בשם בצלאל, אלא פשעשו העגל אמר הקדוש ברוך הוא למשה: (שמות לב, י): ועתה הניחה לי וגו', אמר לו בדיק אותן שיעשו את המשכן, מה פתיב באותה קלקלה: (שמות לב, ב): פרקו נזמי ה'הב, ומה הביאו נזמים, וכשעשו המשכן עשו אותו נדבה, ומה פתיב: (שמות לה, כב): כל נדיב לב הביאו חח ונזים טבעת וכומז, בנזמים חטאו ובנזמים נתרצה להם ...**

אומר התפארת יהונתן – למלאכת המשכן ניתנו ג' סוגי נדבות: זהב, כסף ונחושת. שנעשו ע"י ג' אנשים: משה, בצלאל ואהליאב.

שלושתם בנו את המשכן, אבל לכל אחד היתה מחשבה אחרת:

משה רבינו רצה לכפר על העגל. בצלאל רצה לטפל בכסף, ואילו אהליאב בן אחיסמך רצה לטפל בנחושת.

שאלת השאלה – למה?

יוצא, שכל אחד רצה לתקן את החטא של השבט שלו:

אמר משה: "על העגל אני אחראי. לכן בבקשה ממך, תתחיל בכלים שעשויים זהב".

אמר בצלאל: " משה, איפה אני אכניס את הכלים !! צריך לעשות קודם את המשכן שעומד על אדנים, שעשויים מכסף".

אמר אֶהֱלִיאָב: "אני מתעסק עם הנחושת, כדי לתקן את נחש הנחושת"

אם ככה רבותי, הגענו למצות מחצית השקל:

נשאלת השאלה - למה צריך כל יהודי להביא מחצית השקל ?

כותב האלשיך הקדוש – שידע כל יהודי, שהוא לבדו רק חצי. רק ברגע שהוא מתחבר לשני, הוא נעשה שלם.

אומר המדרש {תנחומא, כי תשא, אות י} - **מחצית השקל. על שִׁחָטָאוּ בְּשֵׁשׁ שָׁעוֹת בַּחֲצֵי הַיּוֹם, יִתְּנוּ מַחְצִית הַשֶּׁקֶל שֶׁהוּא שֵׁשׁ גְרָמִיסִין. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: עַל שֶׁעָבְרוּ עַל עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת, לְפִיכָךְ יִתֵּן כָּל אֶחָד וְאֶחָד עֲשָׂרָה גֵרָה שֶׁהוּא מַחְצִית הַשֶּׁקֶל. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקִּישׁ אָמַר: לְפִי שֶׁמָּכְרוּ בְּכוֹרָה שֶׁל רַחֵל בְּעֶשְׂרִים כֶּסֶף וְנָטַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִטְּבַע, לְפִיכָךְ יִתֵּן כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִטְּבַע.**

אומר התפארת יהונתן – החטא הראשון בבריאה, היה חטאו של אדם הראשון, שהיה עבודה זרה**.

עם ישראל יוצאים ממצרים, ושבט דן, באמצעות פסל מיכה ממשיך את חטאו של אדם הראשון.

נשאלת השאלה – מה הסמל של שבט דן ?

נחש, שנאמר {בראשית מט, יז} **יְהִי דָן נָחָשׁ עָלֵי דָרְךָ שְׁפִיפֹן עָלֵי אֶרֶץ הַנְּשֻׁף עֵקְבֵי סוּס וַיִּפֹּל רֶכְבוֹ אַחֲוֹר.**

אומרת התורה {פרשת חקת כא, ח} **וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עֲשֵׂה לְךָ שָׂרָף וְשִׂים אֹתוֹ עַל נֹס וְהָיָה כָּל הַנְּשׁוּף וְרָאָה אֹתוֹ וְחָי: {ט} וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נְחָשׁ נְחֻשֶׁת וַיִּשְׁמְהוּ עַל הַנֹּס ...**

נשאלת השאלה – מי ביקש ממשה לעשות נחש נחשת ?!

אומר רש"י - **נחש נחשת**. לא נאמר לו לעשותו של נחשת, אלא אמר משה הקדוש ברוך הוא קוראו נחש, ואני אעשנו של נחשת, לשון נופל על לשון.

נחש ונחושת זה אותו השורש !

אֶהֱלִיאָב בֶּן אַחִיסָמֶךְ לַמְטָה דָן עִסַק בַּנְחוּשֶׁת, כְּדִי לְתַקֵּן אֶת הַחַטָּא שֶׁל שְׁבֻטוֹ.

יהי רצון, בזכות מצות מחצית השקל שמאחדת את עם ישראל, נזכה לגאולה השלמה במהרה בימינו אמן ואמן !!!

אומרת הגמרא {מסכת סנהדרין לח, ב} – **רב נחמן אמר אדם הראשון **כופר בעיקר היה**.

כותב הרשב"א – אם הנחש פיתה את חוה, שהקב"ה אכל מן העץ וברא עולמות, פירוש הדבר שהאדם האמין שהעץ קדם לקב"ה, ולכן הוא כופר בעיקר.